

Z analizo posnetkov sem določil vrsto netopirja ali pa le rod. Pri vseh štirih transektih sem opazil naslednje vrste netopirjev: vrste iz rodu navadnih netopirjev *Myotis sp.*, belorobega ali Nathusijevega netopirja (*Pipistrellus kuhlii/nathusii*) in Savijevega netopirja (*Hypsugo savii*). Pri treh transektih (Boldraž, Čurile, naravna pot) sem opazil še drobnega netopirja (*Pipistrellus pygmaeus*), v Slamni vasi pa sem zagotovo slišal belorobega netopirja, malega netopirja (*Pipistrellus pipistrellus*) in gozdnega mračnika (*Nyctalus leisleri*). Domnevam, da na vrstno sestavo bolj kot osvetljenost/neosvetljenost vpliva tip luči (Fure, 2006).

VIRI

Fure A. 2006. Bats and lighting. The London Naturalist, 85.

Govednik A., 2012. Vpliv različnih luči na aktivnost netopirjev. Individualna naloga pri predmetu Terensko delo iz botanike in zoologije. Ljubljana, Biotehniška fakulteta, Oddelek za biologijo: 22 str.

Stone E.L., Jones G., Harris S.2009. Street Lighting Disturbs Commuting Bats, Current Biology, 19: 1-5

Spremljevalne raziskave LIFE+ projekta "Življenje ponoči"

DNEVNI POPISI NETOPIRJEV NA CERKVAH V OKVIRU PROJEKTA LIFE+ ŽIVLJENJE PONOČI V LETU 2012

Tina Mihelič

V projektu Life+ Življenje ponoči so osrednjega pomena večerna opazovanja izletavanja malih podkovnjakov (*Rhinolophus hipposideros*) iz cerkva. Meni pa se zdijo najbolj zanimivi dnevni tereni, ko se odpravimo na cerkvena podstrešja in zvonike in preštevamo zaspane netopirje, ki nabirajo moči za prihajajočo noč. V letošnjem letu sem bila del ekipe (skupaj s Simonom Zidarjem), ki je opravljala terene na 6 od 9 cerkva, ki so vključene v projekt (Stara Vrhnika, Zaplana in Velika Ligojna na Vrhniškem koncu; Ledinica, Otalež in Trebenče na Cerkljanskem koncu). Od sredine maja do konca avgusta 2012 smo izpeljali 10 dnevnih pregledov v posamezni cerkvi.

Vsakič smo pot pod noge vzeli že med deveto in deseto uro zjutraj, jutra pa so bila ponavadi precej kaotična – ali imamo reflektorje, popisne liste,

termometer, ultrazvočni detektor? Preverjali smo, kdo je poklical ključarje, oziroma kdo jih bo, če jih ni še nihče. Kje na poti se nama bodo pridružile dobre duše, ki mi bodo priskočile na pomoč? Seznam opravil se je samo daljšal in pred nami je bil še dolg dan.

Najprej smo obiskali cerkve okoli Vrhnike, sledilo je Cerkno. Ključarji so bili vedno dobre volje in potrpežljivi, tako da smo brez težav dobili ključe cerkve in že smo se vzpenjali na podstrešje. Pri tem smo se trudili biti čim bolj tihi, vendar nam to ni vedno uspelo zaradi škripajočih stopnic in vrat, ki so se glasno odpirala. S tem smo si nakopali težave, ko smo prispeli do podstrešja, saj je bila večina netopirjev zbujena, njihovo preletavanje pa je oteževalo štetje. Najlažje delo smo imeli, če so netopirji viseli in se samo radovedno ozirali za nami (slika 13). Naša naloga je bila, da smo jih prešteli, izmerili temperaturo prostora in na tlorisu cerkve označili, kje so se nahajali.

Slika 13. Pregled podstrehe cerkve na Zaplani (a) in skupina malih podkovnjakov (*Rhinolophus hipposideros*) na podstrešju cerkve na Zaplani (b). (Foto: Simon Zidar)

Maja in v začetku junija, ko so bile dnevne temperature še nižje, so bili mali podkovnjaki stisnjeni v gruče na enem delu podstrešja. Ob otoplitvi so se razporedili po večjem delu podstrešja in viseli posamič.

Konec junija so prve samice skotile mladiče in takrat je naše delo postalo še težje, saj smo morali biti zelo pozorni na majhne sive kepice na trebušni strani samic. Kepice so iz tedna v teden rasle in jih je bilo vse lažje opaziti, dokler niso bili mladiči dovolj samostojni, da so viseli sami. Sledili so trenutki, ko smo se ustavili pri vsakem tretjem netopirju in ugotavljali ali je siv (mladič) ali je rjav (odrasel) in konec avgusta je bilo ločevanje že zelo težko.

Kljub temu, da se morda tako terensko delo ne zdi preveč zahtevno, pa le ni tako preprosto. Marsikatera cerkev že dolgo ni obnovila stopnic do podstrešja, nekatere imajo namesto stopnic lestve, kar je v naše delo prineslo element nevarnosti. A se je plezanje vedno zelo izplačalo, saj je na vrhu zvonika tudi najlepši razgled po celotni vasi (slika 14).

Slika 14. Pogled na okno nad zvonovi cerkve na Otaležu (a) in razgled z okna nad zvonovi na Otalež. (Foto: Tina Mihelič)

Pri pregledu zvonikov smo morali biti zelo pozorni tudi na uro, saj v večini cerkva vsakih 15 minut bijejo zvonovi. Nekega dne smo se ušteli in optimistično splezali na vrh zvonika nekaj minut pred dvanajsto uro, ko poleg naznanjanja ure tudi dlje časa zvonijo. Tako smo bili skoraj 10 minut tik nad zvonovi in nesrečno čakali, kdaj bo nehalo zvoniti.

Tudi letos so netopirji pritegnili medijsko pozornost. Pri enem dnevnem pregledu se nam je tako pridružila tudi Irena Dolschon, novinarka televizije Pop TV in s snemalno ekipo posnela potek popisovanja netopirjev za prispevek v oddaji Preverjeno (28.8.2012).

Kljub temu, da je pregledovanje podstrešij lahko precej umazano in naporno delo, pa je hkrati to zame tudi eden najljubših načinov preučevanja netopirjev. Poleg opazovanja netopirjev v njihovih "spalnicah" smo deležni še prelepih razgledov. Predvsem pa smo srečni, da so ključarji cerkva, ki so vključene v projekt, izjemno prijazni in ustrezljivi. Za to se jim najlepše zahvaljujem, kot tudi vsem sodelavcem, ki so se nama s Simonom letos pridružili.